Ingeborg Rossow og Stig Tore Bogstrand. Foto: privat

Skader under alkoholrus forebygges best med tiltak rettet mot alle alkoholbrukere

Akutte alkoholrelaterte skader forebygges best gjennom tiltak på befolkningsnivå snarere enn tiltak mot dem som ofte drikker seg beruset.

Dette viser en fersk norsk studie.

Mange ulykker og andre akutte skader skjer under påvirkning av alkohol. Studier har vist at risikoen for slik skade øker med antall ganger man er beruset. De som er ofte beruset, har størst risiko for å bli skadet under beruselse, men de utgjør en liten gruppe i befolkningen.

Dersom det er slik at mesteparten av skadene skjer blant dem med liten eller middels skaderisiko, altså det store flertallet i befolkningen, vil det gi større folkehelsegevinst å rette forebyggende tiltak mot alle som drikker alkohol, fremfor å forsøke å påvirke bare de få som er ofte beruset. For dem som er sjelden beruset, vil den individuelle gevinsten av slik forebygging bli liten. Dette omtales gjerne som forebyggingsparadokset. En betingelse er at sammenhengen mellom beruseshyppighet og skaderisiko er tilnærmet lineær. Om det virkelig er slik for akutte og alvorlige alkoholrelaterte skader som behandles på sykehus, har hittil vært lite undersøkt.

I en kase-kontroll-studie har norske forskere undersøkt om risikoen for alvorlige og akutte alkoholrelaterte skader øker lineært med økt hyppighet av beruselse og om størstedelen av disse skadene kan tilskrives dem som ikke er ofte beruset (1). Studien omfattet flere enn 1 700 voksne som ble innlagt i sykehus med akutte skader, og med flere enn 1 900 personer fra et befolkningsutvalg som kontrollgruppe. Alle deltakerne ble spurt om hvor ofte de hadde drukket seg beruset de siste 12 månedene. De som ble innlagt i sykehus med akutte skader, ble i tillegg spurt om de hadde inntatt alkohol de siste seks timene før skaden. Dag og tidspunkt for skaden ble registrert, og alkoholkonsentrasjonen i blodprøver fra pasientene ble fastsatt. Litt over 500 av skadetilfellene ble klassifisert som alkoholrelaterte, basert på alkoholkonsentrasjon over 0,1 ‰ i blodprøve og/eller selvrappert alkoholinntak i forkant av skaden.

Risikoen for alkoholrelaterte skader

økte tilnærmet lineært med beruselsesfrekvensen, men flertallet av de alkoholrelaterte skadene skjedde hos dem som oppga at de hadde drukket seg beruset med lav eller middels hyppighet det siste året. Blant dem som ble innlagt i sykehus med en alkoholrelatert skade, var 72 % menn, og de var i gjennomsnitt 13 år yngre enn dem som ble innlagt med en skade som ikke var alkoholrelatert.

– Denne studien er, så vidt vi vet, den første som finner at forebyggingsparadokset også har gyldighet for alvorlige akutte alkoholrelaterte skader, sier førsteforfatter Ingeborg Rossow ved Statens institutt for rusmiddelforskning. – De få som drikker nok til å bli beruset ofte, har en høyere risiko for å pådra seg alkoholrelaterte alvorlige skader, men de står likevel for et mindretall av skadene. Tiltak som retter seg mot dem med lav til middels hyppighet av alkoholberuselse, vil dermed kunne hindre flere skader enn tiltak rettet mot dem som ofte drikker seg beruset, sier Rossow.

Rusmiddelforskning i akuttmottak

Forskergruppen som Ingeborg Rossow er en del av, har siden 2007 samarbeidet om studier av rusforekomst og skaderisiko basert på data fra skadede pasienter innlagt på akuttmottaket ved Oslo universitetssykehus, Ullevål. Per Trygve Normann ved Folkehelseinstituttet har vært prosjektleder og er medforfatter på denne artikkelen sammen med sykepleier Stig Tore Bogstrand og psykiater Øivind Ekeberg. Gruppen har samlet lang erfaring med forskning innen rusmiddelpolitikk, rusmiddelbruk, ulykker, forgiftninger og suicidal atferd.

Matilde Risopatron Berg

Tidsskriftet

Litteratur

1. Rossow I, Bogstrand ST, Ekeberg Ø et al. Associations between heavy episodic drinking and alcohol related injuries: a case control study. BMC Public Health 2013; 13: 1076.

Ordforklaringer

Forebyggingsparadoks: Forebyggende tiltak rettet mot det store flertallet i befolkningen som har liten skaderisiko, vil gi liten individuell gevinst, men stor folkehelsegevinst.

Beruselse: Subjektiv opplevelse av alkoholpåvirkning.

Alkoholrelatert skade: Skade som skyldes ulykke, vold eller selvpåført forgiftning og som har skjedd under påvirkning av alkohol.

Artikkelen ble publisert 14.11. 2013 i *BioMed Central Public Health*